

Uitnodiging

Symposium 9•10•2017

Palliatieve zorg, verbinden moet! Een kwestie van durven én doen...

Maandag 9 oktober 2017

Voor (huis)artsen, medisch- en verpleegkundig specialisten, (gespecialiseerd) verpleegkundigen en geïnteresseerde zorgprofessionals

In bioscoop Cinemagnus, Grotewallerweg 2 te Schagen

Traditiegetrouw vragen de drie netwerken Palliatieve Zorg Noord-Kennemerland, Kop van Noord-Holland en West-Friesland aandacht voor de palliatieve zorg tijdens het jaarlijkse symposium. Dit jaar doet ook het netwerk van Zaanstreek-Waterland mee. Palliatieve zorg staat in Nederland meer en meer op de kaart en palliatieve zorg is bij uitstek netwerkzorg waarbij vroegtijdige zorgplanning cruciaal is. Samenwerken is hierbij één van de belangrijkste randvoorwaarden maar dat blijkt in de praktijk niet altijd eenvoudig. Onder het motto "Verbinden moet!, een kwestie van durven en doen!" krijgt samenwerking speciale aandacht tijdens dit symposium.

PROGRAMMA

14.30 uur	Ontvangst en inschrijving met koffie en thee
15.30 uur	Opening en welkom
15.35 uur	Plenaire sessies 1
16.30 uur	Plenaire sessies 2
17.30 uur	Pauze met kleine maaltijd
18.30 uur	Parallelsessies A t/m F
19.30 uur	Parallelsessies A t/m F
20.30 uur	Afsluiting

PLENAIRE LEZINGEN

1. Innerlijke ruimte

Ars moriendi - de kunst van het sterven': in gesprek over levensvragen

Veel patiënten die ongeneeslijk ziek zijn worstelen met grote vragen waarvoor een kader ontbreekt. De traditionele religieuze kaders werken voor veel mensen niet meer, en soms is er weinig voor in de plaats gekomen. Ook zorgverleners zijn soms verlegen om over levensvragen te beginnen omdat ze zich niet competent voelen. Het Ars moriendi model of diamant biedt een eenvoudige houvast om levensvragen te ordenen en met elkaar in gesprek te gaan. In deze lezing maken we kennis met het model en de ervaringen die ermee opgedaan zijn.

Spreker: Carlo Leget, hoogleraar zorgethiek en geestelijke begeleidingswetenschappen aan de Universiteit voor Humanistiek

2. Ingewikkelde casuïstiek

"Palliatieve Zorg is multidisciplinaire zorg; een visie op samenwerken"

Palliatieve zorg was van oudsher (terminale) zorg uitgevoerd in de 1e lijn (huisarts, thuiszorg, hospice/verpleeghuis). Inmiddels is er ook steeds meer aandacht voor palliatieve zorg in het ziekenhuis, zorg in een eerder stadium van de ziekte en zorg bij andere ziekten dan oncologie. Deze ontwikkeling maakt dat wij met elkaar goed moeten nadenken hoe we de zorg met elkaar in de toekomst moeten gaan vormgeven. We moeten het met elkaar hebben over markering, hoofdbehandelaarschap, casemanagement, overdracht, dossiervorming, generalistische versus specialistische zorg, consultatie en financiering.

In deze lezing krijgt u een overzicht van de huidige stand van zaken rondom deze samenwerking. Wat laten de cijfers van de praktijk zien? Welke literatuur is beschikbaar? Waar zijn de obstakels? Maar nog veel belangrijker, waar liggen de kansen? Met als doel dat u na deze lezing meer handvatten heeft om samenwerking in de palliatieve zorg in uw eigen regio verder vorm te geven.

Spreker: Marike de Meij, huisarts, lid palliatief team OLVG

PARALLELSESSIES

A. Nierfalen in de palliatieve zorg

Nieuwe inzichten en uitgangspunten rondom palliatieve zorg voor patiënten met nierfalen
Nierfalen en de palliatieve zorg. Wat te doen als dialyseren geen optie meer is en wat zegt de nieuwe richtlijn palliatieve zorg bij nierfalen hierover? Tijdens deze interactieve lezing is veel aandacht voor de interactie tussen zorgverleners en patiënt en wordt het belang van transmurale samenwerking besproken.

Sprekers: Gideon Verhave, nefroloog Noordwest Ziekenhuisgroep en Marianne Komen, dialyseverpleegkundige Noordwest Ziekenhuisgroep

B. Advanced Care Planning

Wanneer zorgverleners op de hoogte zijn van voorkeuren voor zorg rond het levenseinde van oudere patiënten, kunnen ze naar deze kennis handelen. Met vroegtijdige zorgplanning (Advance Care Planning; ACP) bespreekt u tijdig de wensen voor zorg met de patiënt en diens naasten. Het doel van ACP is dat zorg zo goed mogelijk aansluit bij de wensen en

behoefden van de patiënt en diens naasten. In deze workshop krijgt u informatie over wat vroegtijdige zorgplanning is en hoe u het gesprek met de patiënt en diens naasten kunt aangaan.

*Sprekers: **Annicka van der Plas**, postdoctoraal onderzoeker VU Medisch Centrum en **Monique de Wit – Rijniere**, projectmanager ZONH. Beide sprekers zijn betrokken bij een implementatieproject op het gebied van ACP in Noord-Holland en Flevoland.*

C. COP-zorg

De laatste tien jaar is in de Nederlandse ziekenhuizen de palliatieve zorg tot professionele ontwikkeling gekomen. Ziekenhuizen beschikken over consultatieteams palliatieve zorg maar wat doen deze teams precies? Hoe denken zij over de nabije toekomst? Wie zijn er bij betrokken en hoe kunnen we goed met elkaar samenwerken? Hein Visser, internist-hematoloog en Mira Jong, verpleegkundig specialist i.o. van het consultteam ondersteunende en palliatieve zorg (COP zorg) van de NWZ-groep gaan hierover graag in gesprek met u.

*Sprekers: **Hein Visser**, internist-hematoloog en **Mira Jong**, verpleegkundig specialist io, Noordwest Ziekenhuisgroep*

D. PATZ: Samen werken aan betere palliatieve zorg in de eerste lijn

Palliatieve zorg is niet alleen zorg in de laatste levens fase maar begint al veel eerder en vraagt om vroegtijdige zorgplanning. Maar hoe doe je dat? En met wie die je dat? En vooral wat levert het op. Tijdens deze lezing wordt uitleg gegeven over hoe huisartsen en (Hospice) verpleegkundigen samenwerken binnen een PATZ-groep, wat de meerwaarde is voor de patiënt, naasten en zorgverleners en wat de nieuwe ontwikkelingen zijn.

PaTz is een 2 maandelijks bijeenkomst van 1 uur, waarin het gaat om: inzicht krijgen in en updaten van de situatie van patiënten die zich in de palliatieve fase bevinden. Door deelname aan PaTz draagt u bij aan tijdige markering van de palliatieve fase waardoor ziekenhuisopnames mogelijk voorkomen kunnen worden en uw patiënten kunnen sterven op de plaats die zij wensen.

*Sprekers: **Bart Schweitzer**, huisarts, onderzoeker en landelijk projectleider PATZ en **Evelien Plak**, verpleegkundige in Hospice Schagen*

E. Palliatieve wonden

Als de doelstelling van het primaire wondbeleid niet meer curatief is, dan is de inzet van de behandeling gericht op comfort. De holistische benadering van de patiënt staat centraal. "Treat the whole patient and not the hole in the patient". De allereerste vraag die gesteld moet worden: "Waar ondervindt u het meest hinder van?" Vanuit de literatuur kunnen we vijf wondgerelateerde problemen vaststellen. In de workshop komen deze vijf aan de orde met oorzaak en mogelijke behandelingen. De vorm zal interactief zijn om zo ook de kennis en kunde van de groep bij de workshop te betrekken.

*Spreker: **Henry Post**, MA-ANP, hoofd behandelingen en verpleegkundig specialist Wond Expertisecentrum Eevan*

F. Pijn en de alternatieven voor morfine

Pijn is een van de meest voorkomende problemen in de palliatieve fase. Het lijden aan de pijn wordt door veel factoren beïnvloed. Naast – vaak meerdere – lichamelijke oorzaken spelen psychische, sociale en spirituele aspecten een rol bij de beleving van pijn. Pijn vraagt daarom om een brede aanpak. Tijdens deze lezing gaan wij in op oorzaken en behandeling

van pijn, waarbij het uitgangspunt steeds is de pijn voor de patiënt zo goed mogelijk te verlichten. Wanneer een oorzakelijke behandeling geen optie is, kan men met de huidige palliatieve mogelijkheden en met alternatieven voor morfine in de meeste gevallen een goede kwaliteit van leven bereiken.

Spreker nog niet bekend

Alle deelnemers volgen beide plenaire lezingen en twee van de zes parallelle sessies. De definitieve indeling voor de workshops wordt bekend gemaakt bij aanvang van het symposium.

Accreditatie voor (huis)artsen, specialisten ouderengeneeskunde, medisch- en verpleegkundig specialisten en verpleegkundigen is aangevraagd voor 4 punten.

U kunt zich voor het symposium inschrijven door middel van onderstaande link:
[symposium palliatieve zorg artsen/verpleegkundigen 9-10-2017](#)

Na inschrijving ontvangt u een bevestigingsmail en een factuur per post. De deelnemerskosten bedragen € 75,00. Voor (huis)artsen, medisch specialisten en specialisten ouderengeneeskunde die accreditatie willen bedragen de kosten € 115,-.

Voor meer informatie en/of inlichtingen kunt u zich wenden tot het secretariaat, bereikbaar op telefoon 072-541 46 03 of e-mail palliatievezorg@zonh.nl

Met vriendelijke groet,

Patricia Appeldoorn
coördinator Netwerk Palliatieve Zorg
Noord-Kennemerland en
Kop van Noord-Holland

Mariska Laros
coördinator Netwerk Palliatieve Zorg
West-Friesland en
Zaanstreek-Waterland